

Ksenija Jovanović

Gabrijelin glas

Pred nekaj leti sem stopil v raj notranjega sveta in v neraziskani globini spoznal *Dušo*, danes pa sem stopil v raj, ki je otipljiv ter viden s prostim očesom. Najprej stopil, potem razumel. Ne popolnoma, le toliko, da se zavedam sprememb. Všeč mi je vse, kar vidim. Všeč mi je tudi tisto, česar ne vidim. Celovit sem, prvič, odkar se rokujem z ljudmi! Težko je verjeti v neverjetno, vendar neverjetno je le za tiste, ki ne verjamejo. Oni blodijo in tega ne skrivajo. Mislijo, da nov dan naredi novega človeka; da ga oživi, da ga spremeni. Predolgo so že nesrečni, da bi lahko spoznali vonj sreče. Tuj jim je in tujega se bojijo. Na srečo niso navajeni. Enačijo jo z boleznijo. Zanje je sreča blaznost. Kratka blaznost, a ozdravljiva. Vseskozi mislijo, da se jim dogaja krivica, da le oni srečujejo napačne ljudi. Tako omejeno so prepričani, da so edini, ki na tem svetu trpijo, da z leti postanejo podli. Ne vidijo dlje. Ne vidijo širše. Ne vidijo okrog sebe, vidijo samo sebe. Sebe s težavami, sebe v težavah, sebe kot žrtev, sebe mučenika, sebe bolnika, sebe razočaranega ... Zaslepljeni so s svojim pogledom. Prestrašeni so in zato druge zastrupljajo s tem, od česar bežijo. Zlobni so in egoistični. Oni, za katere svet postaja črno-bela drama! Kadar koli pogledam takšni osebi v oči, se mi zazdi, da se topim. Ne bom lagal, tudi sam sem bil pripadnik te skupine. Pol svojega življenja sem bil neviden. Ampak zdaj, zdaj sem slaven! Vzpel sem se na vrh in napravil korak v svet, ki ne obljublja.

Saj bo, saj bo, sem si leta in leta govoril na glas. Bog se bo kmalu namsehnil. Ni pozabil name. Ne, ni. Prej bom jaz pozabil, da obstaja. To počne še zame. Obstaja. In ta svet ... je kukalo na vhodnih vratih. Ozek je samo na prvi pogled. Premagal sem mračno stran. Spoznal sem, da smo mi ljudje vsebina okenca, ki vabi na drugo stran ene same strani. Prihajamo iz ozadja, nekateri izmed nas z razlogom ostanejo tam vse življenje. Skriti, s pogledom, ki se plazi za obrazi. Tako čutimo premikanje. Gibljemo

se, ko mirujemo. Mirovanje pa ne pomeni, da smo obtičali. Lahko smo celo pred drugimi. Samo ne vidi se, in tisto, kar je nevidno, pravijo, ni resnično. Verjamem, da je resnic več. Med seboj se razlikujejo in vsakdo se odloči za nekatere izmed njih, potem pa jih naredi za svoje; lasti si jih, se z njimi zabava, dopolnjuje sanje, iluzije, teši slo, fantazije ... Tako zelo jim postane zvest, da noče odpirati vrat novim. Za koga drugega bi bile te resnice nesprejemljive. Bile bi daleč za mostom, ki ločuje življenje od smrti. Tu naj bi se vse začelo, na razpotju. In potem kam? Na levo ali na desno? Jaz sem bil zmeraj ljubitelj sredine. Čakal sem, da me obišče odločitev. Mogoče me nekoč odpelje iz luknje, v kateri živim, sem si govoril. Vendar z luknjo ni bilo nič narobe. Narobe je bilo s tem, kako sem jaz gledal nanjo. Priučil sem se namreč temu, da ne smem biti popolnoma zadovoljen. Zadovoljstvo je šibkost, zadovoljstvo je predaja, zadovoljstvo je prepad.

Danes sem više od svojega uma. Življenje me je nagradilo za dobro delo. Moja glava sega do tretjega nadstropja. Tukaj sem, v hotelski sobi s petimi zvezdicami, in maham ljudstvu kot predsednik. Soba je tako velika, da bi šlo vanjo deset ali več mojih prejšnjih sob. Stečem k oknu, odprem ga na široko. Svežina me ščiplje v lica. Pod menoj se razprostira kraljevsko dvorišče. Tako, s tremi ribniki, ki jih prekrivajo lokvanjevi listi, in z ozkimi, belimi sprehajalnimi potmi, z vodomedom, ki ga pije žejno nebo, z lepo oblikovanim grmičevjem in z rožami vseh vrst sem videl le na televizijskem ekranu. Soba se ujema z barvami dvorišča. In hodnik! Vse je poezija. Ovijem se v temno moder žamet in zavpijem: "Vladar sem in narod je moja izmišljotina!" Ni dvoma, slaven sem! Uslišan sem! Vendar se ne smem pogosto takole dreti, da se ne razkrijem. Varnostniki me varujejo pred nadležnimi mediji in oboževalci. Ni še čas, da bi podarjal avtograme. Tudi svojega osebnega služabnika imam. Izkazuje mi hvaležnost, razvaja me kot kakšnega znanega filmskega igralca. Trikrat na dan mi na srebrnem pladnju prinese hrano. Poleg porcelanastega krožnika je zmeraj položen prtiček, na katerem je prišita začetna črka mojega imena. Kozarci so iz kristala, pribor je srebrn.

Po obilnem zajtrku se sprehodim med razkošjem tujih duš. Gabrijeline ni. Je njegova. Priznam, to ni samo moja zgodba, je tudi zgodba fanta, ki se izdaja zame. Brez njega se mi ne bi posrečilo vzpeti. Najinega prijateljstva nihče ne sprejme. Ne razumejo ga. Očitali so mi že, da postajam vse bolj podoben njemu in vse manj sebi. Jaz pa vselej mislim, da je nasprotno. Pravzaprav ne bi mogel reči, da sva si podobna. Prej narobe. On je starejši od mene; drznejše narave; agresivnejši in nevarnejši je od mene; bolj blebetav in odločnejši je. Zna se postaviti zase, zna izterjati svoj prav.

Spodbuja me, naj bom pogumen. Govoril mi je, da samo pogumni ljudje lahko kaj dosežejo, in imel je prav. Skupnih lastnosti nimava, družu naju želja po potovanju in močna ljubezen do Gabrijele.

Dneve in noči preživljava drug ob drugem. Veliko se pogovarjava, razmišljava podobno, načrtujeva, si izmenjujema mnenja in stališča; razlagava si zgodbe iz preteklosti; skupaj bereva in sanjariva. Že kot mladostnika sva se zmenila in si obljubila, da za moj petdeseti rojstni dan odpotujeva daleč daleč stran ... tja, kjer se sonce dotika zemlje. Zaupal sem mu vse skrivnosti. Zaupal sem mu svoje življenje. Njemu lahko. O meni ve stvari, ki jih ne ve nihče drug. Ne, nihče jih ne ve. On ve. On lahko vse ve. Ve, da sem za vrati najbolj resničen. Za njimi sem divja zver ali miš. Lahko sem netopir ali hrošč. Moje besede in misli lebdijo v zraku kot predmeti v vesolju. Hodim skozi njega, si jih podajam, jih zlagam, berem ali brišem. Počenjam, kar mi veleva zavest. Tišini se ne upiram, prej bi rekel, da izzivam njeno moč, ki izloča sokove za fantazijo. V njih si naredim poseben prostor; majhen, vendar udoben za spogledovanje. Oh, koliko oči vidim in obrazov, koliko teles in senc. Preveč jih je za eno sobo. Potem pihnem, da se zrak razredči, zajamem sapo, jo zadržim in čakam, da se soba spet napolni. To ponavljam vsako noč. Vadim, če se slučajno kdaj utopim. Širim si pljuča, čeprav k vodi ne hodim rad. Ne, k vodi ne. V njej vidim nekaj nerazumljivega.

...

Zdaj sem tu, kjer bi moral biti tudi on. No, zdi se, kot da je. Povabil sem ga, vendar noče priti. Pravi, da mu je udobneje, če ga ne razvajam, in da raje prihaja samo na obisk. Z njim se rad pogovarjam. Vsaj pogovarjam se. Strah me je namreč, da bi pozabil besede. Strah me je, da bom ostal sam, čeprav mi je obljubil, da me ne bo zapustil. Prvič, odkar sva se spoznala, so naju ločili. In kako naj bi se jaz ob tem počutil? On pravi, da pretiravam. Pravi, da naju nič in nihče ne more ločiti, ker sva eno. Starši pa so mi rekli, naj ga čim prej odmislim. Da bo bolje zame. Kaj oni vedo, kaj je zame dobro? Če bi odmisлил njega, ki je polovica mene, bi s tem moral odmisлити tudi sebe. Ljubosumni so, ker sem srečen. Odvzeli bi mi radi celovitost. Pohabili bi me, da bi našli svoj mir. Ne, ne grem nazaj. Nikoli več! Staršem sem ugajal vso svojo mladost ... skrival sem prijatelja, da jih ne bi razočaral. Govorili so, da so v skrbeh zame. To so mi govorili ... še danes govorijo iste stvari. Ne, ne, najbolj sem jim ugodil ... s tem, da sem hodil v službo, ki je nisem maral. Delo v banki poneumlja. Številke ti zamrznejo um. Leta in leta sem prešteval, odšteval, delil, množil; vsak dan, od jutra do večera, sem poslušal zgodbe sodelavcev; vsak dan znova

se mi je njihov zadah ukoreninil v nosu; vsak dan me je kdo med govorjenjem popljuval; vsak dan sem pokadil dve škatli cigaret, se ga pošteno nalil, se razjokal; vsak dan me je nadiral šef ... Vsak prekleti dan! In samo enkrat na leto – po navadi za svoj rojstni dan – sem si obril sramne dlake in si izmeril kip moškosti.

Tukaj ... tukaj je ozračje prijetnejše. Spoznavam drugačne ljudi. Predvsem zanimivejše. Zato vem, da bom zdržal. Še tri leta. Samo še tri leta, potem s prijateljem odpotujeva in nihče nama ne bo mogel nič. Ker bova daleč ... midva ... skupaj bova daleč ... midva, ki imava isto usodo. Do takrat bom užival razkošje, ki se mi ponuja na vsakem koraku. Imam pravico. Zaslužim si. Jaz, ki me tišči v glavi, kadar se spominjam. Ne, ni mi bilo lepo ... grdo je bilo. Tišči me v glavi ... utrujen sem ... ne, nisem utrujen, ker imam nove prijatelje. Niso tako zelo hvaležni za nagrado, kot sem jaz. Komaj čakajo, da odidejo domov.

“Nima vsak takšne sreče,” jim rečem.

“Ti si res nor!” mi odgovorijo.

Nato se vsi skupaj smejimo.

...

Danes se zdi soba nekoliko drugačna. Bolj prazna je kot prejšnji teden. Vse bolj prazna je. Enkrat so me videli, da telovadim, in so verjetno mislili, da me pohištvo moti. Radi bi mi ustregli. Skrbi jih, da ne bi padel in se udaril ob rob mize. Kako lepo od njih. Želijo, da se dobro počutim, trudijo se po svojih najboljših močeh. Razumem in zato ne tečnarim. Le prijatelj ni takega mnenja. Ne strinja se z mano. On bi jim že pokazal. Pomirim ga, ker se bliža čas kosila. Človek mora vedno jesti pomirjen, me je učila mama.

V sobo stopi moški, ki ga še nikoli doslej nisem videl. Zamenjali so mi služabnika, čeprav se niti enkrat nisem pritožil nad prejšnjim. Mogoče pa ga niso zamenjali. Mogoče je na bolniški ali na dopustu. On je prav tako človek kot jaz, le da on nima prijateljev. Ne sme jih imeti. Tako so mi rekli ... slišal sem tako. Nosil mi je bonbone. Po vsakem obroku mi je ponudil po dva. Imel me je rad in jaz sem imel rad njega. Ampak on ne sme imeti nikogar rad.

Moški položi plastičen pladenj s hrano na tla. Njegov obraz je resen, nejevoljen. Slišal sem tudi, da jih premalo plačujejo.

“Kaj pa kosilo za mojega prijatelja?” vprašam.

“Za koga?” se čudi.

“Za mojega prijatelja,” ponovim in s prstom pokažem nanj.

“Pojej ali pusti,” neprijazno reče in gre.

Da, zagotovo ga premalo plačujejo. Nič hudega, bova pa delila. Prijatelju ponudim krožnik. Noče jesti packarije na umazani plastiki. Razložim mu, da to, kar vidi, ni umazanija, ampak poper. Užaljen je, ker se tokrat ne strinjam z njim in ker v hotelu ignorirajo njegovo navzočnost. Noče ostati pri meni do večera. Pravi, da se mu mudi. Polovico kosila za vsak primer pustim pri oknu. Predobro ga poznam. Vrnil se bo že nocoj. Vem, da se bo. Saj se zaveda, da je služabnik zelo zmeden človek. Večkrat se zgodi, da pozabi prinesiti pribor ali kozarec. Večkrat. Prevečkrat. Mene ne moti, da so obroki postali skromnejši in manj okusni. Ne, ne moti me.

Komaj čakam, da spet pride, da se skupaj smejiva. Mnogo stvari mu moram povedati. Na primer to, da se menja osebje; da so se gostje preveč udomačili. Niti oblačiti se jim ne da. Po dvorišču se sprehajajo v pižamah. Zares smešen prizor. Vsako spremembo, ki jo opazim, ki me zmoti, skrbno zapišem na zid, da ne bi pozabil. A ure molčijo, tedni molčijo. Vse pogosteje sanjam o njem. Včasih, ko odprem oči, ga za trenutek vidim nad sabo kot pajka, je brez oči ali ust, a vseeno govori in vidi. Slišim Gabrijelin glas, ki prihaja iz globin njegovega želodca. Spet drugič si ni nič podoben. Vsak njegov del telesa hodi zase. V nedorečeno smer. Njegove noge hodijo pred trupom, stopala preskakujejo, glavo vleče k levi rami, roke so mlahav instrument, odcepljen od možganov. Hodi proti meni, a se ne premakne. Stoji in se ziblje. Kot velik metulj, ki razpada od bolečin, od neiskrenosti. Kot vprežen metulj. Njegove rane se zrcalijo na krilih drugih in nasprotno. Gleda jih in si obljublja, da ne bo nikdar ranjenec. Beži od pohabljenih, beži pred drugačnim; kremži se in mršči, ko mu gnoj zleplja krila. Tako podobna sva si ... strah me je podobnosti. Moja mama to najbolje ve. Njo pa je strah, da se mi bo kaj zgodilo.

Prvič v življenju se mi dogaja, da ko gledam njega, se sramujem sebe. Sem tudi jaz tak? Ko se zbudim, čakam na znak, ki bi me usmerjal. Brez njega sem izgubljen. V svojem telesu sem prazen. Kličem ga, ko ga ni, ko je, ga prosim, naj ostane v kakršni koli obliki. Samo da ostane. Zakaj me pušča samega v tej pusti sobi? Vse neznosne ure porabim za čakanje, a vse manjkrat me obišče.

Opazil sem, da se pravila in okolica spreminjajo. Žensk ni. Samo moški so ostali. Dvorišče je utonilo. Beton je pogoltnil zelenje, spil vodometa in svojo ogromno rit nastavlja hotelskim oknom. Zdi se, da se je celo zrak spremenil. Kamor koli pogledam, vidim zublje brezosebnosti. Sonce miži. Ne zmeni se za "moderno" arhitekturo, ki nam vztrajno lupi čustva. Prepričan sem, da se je med tem časom zamenjal tudi lastnik in nam vsilil minimalizem, svoje neprijazne ljudi in pravila, ki so jasna samo njemu. Pritožil se bom! Ne, raje se bom prilagodil. Zaradi prijatelja in zaradi najinega skupnega cilja.

Ne smem ga razočarati ... njega, ki postaja čedalje manjši in ponižnejši, se zdi. Tako zločinsko nedolžen. Pravi, da zato, ker ga ne potrebujem več. Ampak to ni res! Kako naj mu dopovem, da to ni res? Ne morem ga zadržati, ne morem ga spremeniti, brez njega ravno tako ne zmorem. On je vse, kar imam. On, ki je zdaj ranljiv in občutljiv. Sploh ni več on! Čutim, da umira ... vrabček, ki se me boji. Glas pa je še prepoznaven. Njegov. Človeški.

...

Dni ne ločujem več. Že dolgo je, odkar sem se spraševal po datumu. Nihče mi noče povedati, kateri dan je. Ničesar mi ne povedo. Niti pozdravijo me ne, ko vstopijo. Nesramni so, grobost jim je zamrznila razum. Če ne bi bilo noči, bi se gibanje verjetno ustavilo. Verjel bi, da so stroji časa onemogli, da je njihova gonilna sila pošla. Je zdaj kaj drugega? Vse se zdi neresnično. Soba je mrzla, okno se je zožilo, nanj so pribili železne rešetke ... ko sem spal, ko sem trdno spal. Če je kakega gosta nosila luna in se je vrgel skozi okno, misleč, da bo poletel, to še ne pomeni, da bom jaz storil enako. Soba je podobna zaporu ... celici. Da bi me zavarovali pred prijateljem, so ji odvzeli vso identiteto. Skrčili so jo ... iz tedna v teden je manjša. Imam občutek, da me med spanjem premeščajo. To je le občutek. Občutek. Da, občutek. V resnici preverjajo mojo potrpežljivost. Snemajo me za televizijo. Prijatelj mi je nazadnje rekel, da pripravljajo oddajo o meni. Zato se ne bom pritoževal, ker ne želim, da o meni pišejo kot o razvajencu. Ampak ... zunaj je temno, prekleto mračno, tudi zjutraj je temno. Vse je sivo, mrtvo. Pogrešam dvorišče, pogrešam prejšnje življenje, pogrešam mamo, očeta, pogrešam službo, pogrešam Gabrijelo ... Izvedel sem, da je dan najinega odhoda minil. Da je minil že pred dvema letoma. Povedal mi je eden izmed gostov iz sosednje sobe. Malo je nor, rad pa ima številke. Jaz nisem nor, samo ne zdržim več. Rad bi šel domov. Rad bi šel ven iz sobe! Odklenite! Spravite me ven! Slišite! Nimate pravice ... spravite me iz pekla! Mene in glasove! Moram ven! Ne zgodi se nič več. Zgodilo se je! Zgodilo se je ... meni se še dogaja ... Gabrijela, njeno telo, njena kri ... Ni mrtva! Ne, ni mrtva! Samo prikazuje se kot mrtva! Prikazni niso resnične! Oh, moje dlani ... bolijo me dlani ... ne vidim ... oči so se utrudile od naprezanja ... tišči me v glavi. Ne, ni mrtva!

Kam je odšel prijatelj in kam bo prišel? Pustil je vse za seboj, vse pa noče pustiti mene. Ne zgodi se nič lepega, nič grdega. On ne pride. Pozabil je, da obstajam ... zapustil me je. Moja glava! Razneslo jo bo! Skalpel bolečine se je zarezal vame. Organi se dvigajo v zrak. Tudi oni me zapuščajo. Ujel sem se v past prekletega Niča in plačujem za njegove

grehe. On je kriv! Jaz nisem držal v rokah Gabrijeline glave! On jo je držal! Oh, otopelost! Nič je gnitje razuma in duha. Obubožan sem. Noro osamljen. Osamljenost je brezno brez rešetak. Slišite! Spravite me ven! Tu je noč dolga enajst let. Tu se prerivam skozi čas. Stene so narejene iz Gabrijelinih ran. Ni datumov. Praznina v ogledalu. Nobenega pisma. Nobenega klica. Svet molči. Kaj sem storil? Ljubil sem jo ... ljubil, ona pa ni bila hvaležna. Z drugimi se je zabavala, z drugimi ... z mano ni hotela. Zdaj, zdaj vidim ... grobnica v razjedi se širi. Strop je prekrit z veliko solzo. Z njeno solzo. V njej je ujeta ptica. Krvavi! Kriči! Goste rdeče kaplje mi padajo na obraz. Razmažem si jih, kot poletni dež, da bi kaj začutil. Njeno trpljenje. Njeno kričanje.